

ՏԱՍՆ ԵՒ ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կես տարվանը 6 ռ.:
Առանձին համարները 7 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմյանից խմբագրատան մեջ:

Մեր հասցեն. Тифлисъ. Редакция «Мшакъ».
կամ Tiflis Rédaction «Mschak».

Խմբագրությունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տոն օրերէն):

Յայտարարութիւն ընդունուում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնները համար վճարում են
խրաքանչիւր բարին 2 կոպեկ:

ՆԵՐԿԱՅ 1890 ԹԻՒՆՎԱՐԻՆ

„ՄՇԱԿ“

ԴՐԱՎԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ԲՍՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

Կը հրատարակվի Թիֆլիսում, նոյն զինքով և նոյն պրոգրամայով: Մենք ստանում ենք սեփական ձեռնարկները:
«ՄՇԱԿ» տարեկան գինը 10 ռուբլի է, կես տարվանը 6 ռուբլի:
Գրվել «ՄՇԱԿ» կարելի է ԽՄԲԱՐԱՐԱՏԱՆԸ (Բարձրագույն և Բարձրագույն փողոցների անկյունում, Թամաշիվի տանը):
Կայսրությունում ուրիշ քաղաքներում «ՄՇԱԿ» գրվելու համար պէտք է դիմել հետևեալ հասցեով. ТИФЛИСЪ, Редакция газеты «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից. Tiflis, Rédaction du journal arménien «MSCHAK».

ԲՈՎԱՆՆԻՍՏԻԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Պէտք է քննադատել և ոչ թէ ընդհանրացնել.
— ՆԵՐԿԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մեր մէջ չը կայ դիտարկում. Սիբիրի Տոմսի քաղաքի համալսարանը, Նամակ Օրդալից, Նամակ Շուշուց, Նամակ Նոր-Բայազետից, Ներքին Լուրեր. — ԱՍՏՈՒԹԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Կանանց առեւտրական իրաւունքները Ֆրանսիայում, Փարս-Ասիայի երկաթուղիները, Արտաքին Լուրեր. — ԽԱՆՆԻ ԼՈՒՐԵՐ. — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. — ԲՈՐՈՒՄ. — ՅԱՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

ՊԵՏԱ ԵՒ ԲՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՈՉ ԹԵ ԸՆԴՀԱՆՆԵՐԱՅՆՈՒԹԻՒՆ

Չենք հասկանում ինչի է դարձնում տեղական «Новое Обозрение» լրագիրը իր 4 յունկարի համարում, որ մենք անցեալ տարվայ մեր վերջին համարներից մինում, այն է «Մշակի» 148-որդ համարում, գեղեցիկները մի յոգուած «Ամեն ազգի մէջ կան վատ մարդիկ» վերնագրով:

Մենք այդ տեսակ յոգուածը գրելով ամենին չը շնորհակալեցանք մեր մշտական ծրագրից, մեր նախկին ուղղութիւնից: Մենք մեր ասածները հիմնում ենք այն սկզբունքի վրա, որ միշտ պաշտպանել ենք, այսինքն՝ որ պէտք է միշտ քննադատել պակասութիւնները, բայց երբեք չը պէտք է ընդհանրացնել այդ պակասութիւնները:

Եթէ վրաց թատրոնը ճշմարիտ, անաչառ և նոյն իսկ անողորմ կերպով քննադատէր թէ հայի և թէ վրացու պակասութիւնները, — նա մեծ ծառայութիւն մատուցած կը լինէր երկու հարեան ազգերին էր, և մենք շատ շնորհակալ պիտի լինէինք վրաց դրամատուրգներին այդ տեսակ օգտաւետ և բեղմնաւոր գործունէութեան համար: Բայց վրաց բեմը այդ չէ անում, այլ իր զրկթէ բոլոր ինքնուրոյն պիէսներում, որոնք զեր են խաղում թէ վրացիք և թէ հայեր՝ առաջիններին միշտ օրինակելի բարք ու վարքի տէր է ցոյց տալիս, իսկ երկրորդներին միշտ ապականած: Այդ տեսակ վերաբերութիւն դէպի հասարակական կեանքը անաչառ քննադատութիւն չէ կարող անուանվել, այլ ջանալ մէկի կողմը մաքուր, անմեղ, ազնիւ ցոյց տալ, իսկ միւս կողմի տիպերին վերագրել բոլոր հակառակ յատկութիւնները, — դա նշանակում է ընդհանրացնել բոլոր հայերի վերաբերմամբ մի քանիսների մէջ եղած խորոյ պակասութիւնները:

Մենք երբեք ընդդէմ չենք եղել Սունդուկեանցի պիէսների ուղղութիւնին, քանի որ մենք ինքներս «Մշակի» մէջ միշտ հետեւել ենք նոյն ուղղութեան՝ խստականամբ քննադատել, անողորմ կերպով մրտադրել, մերկացնել հայի պակասութիւնները: Բայց ուրիշ բան է քննադատել, մերկացնել, մտաւորապէս պակասութիւնները

և բոլորովին ուրիշ բան է յայտնի անձերին, նոյն իսկ գուցէ յայտնի դասակարգին յատուկ պակասութիւնները այն աստիճան ընդհանրացնել, որ այդ պակասութիւնները վերաբերվեն ամբողջ հասարակութեանը, ամբողջ ազգին:

Ձարմանալի է որ այն սկզբունքը թէ պէտք է քննադատել և ոչ թէ ընդհանրացնել, — շատ քիչներ են ըմբռնում մինչև այժմ:

Անցեալ տարվայ «Մշակի» վերջին 149-որդ համարի առաջնորդում մենք պատմեցինք թէ «Մշակի» սկսվելու րօպէից, երբ մեր խմբագրական ժողովներում մասնակցում էին մեզանից առաջ անուն ստացած մեր միակ գրական ոյժերը, մեծ մասամբ «Կռնիկ» ամսագրի տիրացուական դպրոցի միացորդները և նմանապէս ամենաբնորոք մասը մեր համալսարանականներից՝ ինչ անընդհատ ընդհարումներ ունէինք մենք նրանց հետ մեր խմբագրական ժողովներում այս կամ այն գաղափարի վերաբերմամբ: Այդ մշտական ընդհարումների շարժառիթները մէկ էր, ի միջի այլոց, և այն ուղղութիւնը, որին պէտք է հետեւել և որին հետեւեց «Մշակը» իր գոյութեան ընթացքում: Խստութեամբ քննադատել հայի պակասութիւնները, անխնայ մտաւորապէս քննադատել մերկացնել այդ պակասութիւնները՝ «Մշակի» ուղղութեան, պրօգրամի էական մասն էր կազմում: Այդ քննադատական, անձնաքննական, մշտական ուղղութեան հետ երբեք չը կարողացանք հաշտվել մեզանից առաջ եղած «պատրաստ» գրական ոյժերը: Նրանք թէ անընդհատ-գործները և թէ համալսարանականները, իրանց նեղհայեաց ուղեղով կատարելապէս անընդունակ հանդիսացան ըմբռնել այն մեծ գանազանութիւնը, որ կայ մի ազգի պակասութիւնների թէև անխնայ քննադատութեան, և նոյն պակասութիւնների ամբողջ ազգի վերաբերմամբ ընդհանրացնելու մէջ:

Այդ խնդրի ինչպէս և բոլոր միւս խնդիրների վերաբերմամբ մեր և մեր երդուեալ գործընկեր (և նմանապէս այն ժամանակի համալսարանականների) մէջ մի խոր և անանցնելի վիճ գոյացաւ:

«Բնադատել մեր պակասութիւնները նշանակում է մերկացնել մեր վատ կողմերը օտարների առաջ. խոհեմութիւնը պահանջում է լռել այդ պակասութիւնների մասին, եթէ ճշմարիտ էլ ունենայինք այդ տեսակ պակասութիւնները»: Ահա այն նեղ տեսակետը, որով նայում էին այն դրագետները, որոնք պէտք է աջակցէին մեզ մեր լրագրական գործունէութեան մէջ:

Ինչպէս երևում է եօթնամսական թւականներից մինչև այժմ դեռ շատ աննշան առաջդիմութիւն արաւ այն համոզմունքը թէ պէտք է քննադատել մի հասարակութեան, մի ազգի պակասութիւնները,

բայց երբեք չը պէտք է ամբողջ ազգի վերաբերմամբ ընդհանրացնել այդ նոյն պակասութիւնները:

Ինչպէս եօթնամսական թւականներում այդ տեսակ պարզ ճշմարտութիւն անկարող եղան հասկանալ մեր նեղհայեաց տիրացուների և համալսարանականների «ամենալաւ», ամենաբնորոք գրական պատրաստ ոյժերը», այնպէս էլ այժմ այդ նոյն ճշմարտութիւնը, ինչպէս երևում է, չէ հասկանում և անդական ուսու լրագրի յարգելի աշխատակիցը:

Եւ ճշմարիտ, եթէ նա հասկանար մեր միտքը, մեր նպատակը, մեր պրօգրամը, մեր դաւանած սկզբունքը, — նա կը հասկանար նմանապէս թէ ինչ նպատակով էր գրած և «Մշակի» 148-որդ համարի առաջնորդը: Նա — յի պատճառով էր գրում, որ վրաց ինքնուրոյն ընկերութեանը ոչ թէ իրան նպատակ է զրկել հաւասարապէս քննադատել թէ հայի և թէ վրացու խորոյ պակասութիւնները, այլ միշտ ջանում է բեմի վրա մարդկային լաւ տիպը պատկերացնել վրացու մէջ, իսկ վատ տիպը չէր հայի մէջ: Այդ տեսակ ձգտում պարզ ցոյց է տալիս ոչ թէ մեր բոլոր թէ հայի և թէ վրացու պակասութիւնները անաչառ, անկեղծ կերպով քննադատելու ցանկութիւնը, մեր երկուսի թէ լաւ և թէ վատ կողմերը հանդէպ հանելով — այլ միմիայն մէկ կողմի վերաբերմամբ բոլոր պակասութիւնները ընդհանրացնելու զինաւորութիւնը:

Իսկ թէ իրանք արդարամիտ, խելացի և բարեմիտ վրացիք, ինչպէս խոստովանում է «Нов. Обозрѣн» լրագրի վրացի աշխատակիցը, իրանց մայրենի թատրոնական ընկերութեանը կօպէկի արժողութիւն չեն տալիս և վաղուց է արդէն «Լաւ արժանւոյն» գնահատելի, ինչպէս ինքն յօդուածագիրն ասում է, «Ենկապի զրուածներին նմանվել միտք ունեցող այդ ամենալիմար ֆարսերը», — այդ մենք ամենին չը զիտէինք, և շատ ուրախ ենք եթէ մեր յօդուածը, որին վրացի յօդուածագիրը կատարելապէս «ապարդիւն» էր համարում, գտնէ այն օգուտն ունեցած, որ առաջ բերեց նրա կողմից վերոյիշեալ խոստովանութիւնը տեղական ուսու լրագրի էջերում: Այդ տեսակ խոստովանութիւն, որը, որքան մեղ յայտնի է, առաջին անգամն է արտայայտվում մի վրացի գրագետի բերանից և երևում է որ և է տեղական լրագրում, մեղ համար շատ նշանաւոր է:

Հիմա մենք տեղեկացանք ուսու լրագրի վրացի յօդուածագրից, որ վրաց ընկերութեանը կէտք բաղկացած է հայերէնից թարգմանած պիէսներից, իսկ վրաց ինքնուրոյն պիէսների մեծ մասը ուրիշ բան չեն, եթէ ոչ «ամենայնաւոր ֆարսերը», որոնք միտք ունեն նմանվել Ենկապի զրուածներին, կամ երեւնալական ստեղծագործութիւններ են, որոնց ինքն վրաց հասարակութիւնը բաւ արժանւոյն գնահատել է և որոնց մասին խօսելը չափից գուրս մեծ պատիւ կը լինէր այդ տեսակ գրուածների համար:

Մենք հաւատում ենք, ի հարկէ, որ վրացի գրողը քաջ տեղեկ է վրաց բեմի այժմեան վիճակին և այդ պատճառով մենք էլ մեր կողմից խոստանում ենք նրան այլ ևս ոչինչ կարեւորութիւն չը տալ այժմեան վրաց բեմի գոյութեանը:

ՆԵՐԿԱՅ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԵՐ ՄԵՋ ԶԸ ԿԱՑ ԴԻՍԿՈՒԼԻՆԱ

«Ուսումնարան» առանց դիտարկելու նոյնն է, ինչ որ ջրաղացը առանց ջրի, ասում է պալատական երեսի մանկավարժ Կոմսսկի: Այդ մի

և նոյնը կարելի է ասել և ամեն մի հասարակական հիմնարկութեան, ամեն մի ընդհանրական գործի վերաբերութեամբ: Ուր կայ ընդհանրական գործ, այնտեղ պէտք է թաղաւորէ և ամենախիստ դիտարկելու, ապա թէ ոչ այդ գործը անշուր ջրաղացի կը նմանի: Այդ այդպէս ենք հասկանում և մենք՝ հայերս: Ուշադրութեան առեք մեր ուսումնարաններում պատահած անկարգութիւնները, քննեցէ մեր դասագան տեսակ ընկերութիւնների գործունէութիւնը, աչքի առէք մեր հասարակական գործերի դրութիւնը, վերջապէս քննական աչքերով նայեցէ առհասարակ մեր ընդհանրական գործունէութեան ընթացքի վրա, — և մեր հարցի պատասխանը ձեզ յայտնի կը լինի:

Այնպէս ինչպէս վրացի լրագրի վրացի աշխատակիցը, իրանց մայրենի թատրոնական ընկերութեանը կօպէկի արժողութիւն չեն տալիս և վաղուց է արդէն «Լաւ արժանւոյն» գնահատելի, ինչպէս ինքն յօդուածագիրն ասում է, «Ենկապի զրուածներին նմանվել միտք ունեցող այդ ամենալիմար ֆարսերը», — այդ մենք ամենին չը զիտէինք, և շատ ուրախ ենք եթէ մեր յօդուածը, որին վրացի յօդուածագիրը կատարելապէս «ապարդիւն» էր համարում, գտնէ այն օգուտն ունեցած, որ առաջ բերեց նրա կողմից վերոյիշեալ խոստովանութիւնը տեղական ուսու լրագրի էջերում: Այդ տեսակ խոստովանութիւն, որը, որքան մեղ յայտնի է, առաջին անգամն է արտայայտվում մի վրացի գրագետի բերանից և երևում է որ և է տեղական լրագրում, մեղ համար շատ նշանաւոր է:

Հիմա մենք տեղեկացանք ուսու լրագրի վրացի յօդուածագրից, որ վրաց ընկերութեանը կէտք բաղկացած է հայերէնից թարգմանած պիէսներից, իսկ վրաց ինքնուրոյն պիէսների մեծ մասը ուրիշ բան չեն, եթէ ոչ «ամենայնաւոր ֆարսերը», որոնք միտք ունեն նմանվել Ենկապի զրուածներին, կամ երեւնալական ստեղծագործութիւններ են, որոնց ինքն վրաց հասարակութիւնը բաւ արժանւոյն գնահատել է և որոնց մասին խօսելը չափից գուրս մեծ պատիւ կը լինէր այդ տեսակ գրուածների համար:

Մենք հաւատում ենք, ի հարկէ, որ վրացի գրողը քաջ տեղեկ է վրաց բեմի այժմեան վիճակին և այդ պատճառով մենք էլ մեր կողմից խոստանում ենք նրան այլ ևս ոչինչ կարեւորութիւն չը տալ այժմեան վրաց բեմի գոյութեանը:

ՍԻՒՐԻ ՏՕՄԱԿ ԳՅԱՂԱԳԻ ՀԱՍՏԱՆԱԳՐԱՆԸ

Սիրիւի Տօմսի քաղաքի համալսարանի դոյուլթեան առաջին տարին լրացել է ա՛ռ այս 1890 թւին:

Պետերբուրգի ուսու լրագրներից քաղում ենք հետեւեալ տեղեկութիւնները ինչեւ համալսարանի վիճակի մասին: Համալսարանն ունի ընդամենը 8 պրօֆէսորներ և 7 դօցէնտներ, ուսանողներ թիւը 195 էր այս տարին, որոնցից 67% կադմուս են եւրօպական Ռուսաստանի նահանգներից եկած երիտասարդներ, մեծ մասամբ հոգեւոր սե-

Սանիտարական հարցերի վերաբերմամբ, ըս-
ղաքային վարչութեան անհոգութիւնը իր զա-
գաթեանկէտին է հասել։ Քանի անգամ մասնաճիւղ
ենք կորել կատրի աշակողմեան մասի վրա։ Այն
բայեւեան կամուրջից պիտի մինչև վառքի պարխա-
պը եւ այնտեղ գտնվող ջաղողի գատահաւով, ապա-
կանութեամբ լի դաղնդը հօտող հոտած։ Զրի քիւլա-
տակարութեան վրա, այդմէ էլ տեսնում ենք որ կու-
րի այդ մասի ապականութեամբ շաղախված գոյն-
դզոյն սառուցը կոտորում եւ տանում են սառնոց-
ներում դիպելու, ամառ ժամանակ անուշ անելու
համար։ Նոյն իսկ սանիտարական բժիշկը եւ ըս-
ղաքային վարչութեան անգամայն ապահոված
այն ամառ ժամանակ մաքուր սառուցի տեղ ա-
պականութեան ներքին լի այդ սառուցը գործածե-
լուց։ Զարմանալի անտարբերութիւն, այդ էլ հօ-
ծախս չէ պահանջում, միթէ կարելի չէ կաքա-
ղրել այնպէս, որ սառնոցների տէրերը, կուրի
այս կամ այն մաքուր տեղերից մաքուր սառուց
խանէին։ Քառակամ չէ միայն խանութպանների
տետից ընկնի, սորպիտով նրանց խանութները

սարակութեան առողջութիւնը ապահովելու համար մէկը անելով, միւսը չը մոռանալ:

Յունվարի 6-ին թիֆլիսի քրիստոնեայ եկեղեցիները կատարեցին ջրօրհնէքի հանդէսը, որը դարեւրով արդէն, որ կազմուած է քրիստոնեայ հասարակութիւններին ամենամեծ տօներէից մէկը: Կուր զետի մօտ, որտեղ խաչը ջրօրը պիտի գցվէր, խոնված էր տաճանակ հազարներով ժողովուրդ: Ինչպէս տնայաւ տարիներու, այս տարի էլ շատերը լողացան Կուրի սառը ջրի մէջ:

Հիւսիսային հեռագրական գործակալութիւնը, ինչպէս երևում է, այս տարի աւելի առաջադիմութիւն է ուղում անել: Մինչև այժմ նա հազարու մէկ օրինակ, զետեքի սառնելու մեր հասարակութեան համար բոլորովին աւելորդ լուրեր, իսկ այժմ, չը բաւականանալով դրանով, ուղում է մատակարարել մեղ այնպիսի լուրեր՝ թէ «Չիգորին վերջացրեց իր շախմատի խաղը, թէ նա այս քան տարու, իսկ նրա ընկերը այսքան» և այլ այդպիսի դատարկ լուրեր... Գործակալութեան այդ առաջադիմութիւնը անկասկած պէտք է չը նորհաւորել...

Յունվարի 4-ին, թիֆլիսի Ժողովարանի դահլիճում բարեգործական նպատակով տուած մասնակցան երեկոյթը շատ աջող անցաւ: Երեկոյթը մի առանձին կենդանութիւն ունէր: Մուտքը եղել է մօտաւորապէս 400 բուրլի, իսկ ծախսը մօտ 120 բուրլի: Երեկոյթի նախաձեռնողներ՝ օր. օր. խիթարեանները արժանի են շնորհակալութեան, իրանց գործ դրած ջանքերի համար:

Մեզ հաղորդում են մի ուրախալի լուր ԲԱԳՈՒՅ: Այնտեղի կանանց մէջ միտք է յղացել բանալու իգական արհեստագիտական զբաղումը: «Այդ միտքը՝ յղանալուն պէս, — գրում են մեզ Բագուից, — ունեցաւ բազմաթիւ համակրողներ, մի քանի ասույց ընթացքում հաւաքել են մի պատկառելի զուգար, որը, ինչպէս առ այժմ խօսվում է, պիտի մնայ դրամադուլի բացվելու ուսումնարանի համար արդէն յիշդրէք է տուած կառավարութեան և սպասում են թոյլտուութեան Անցեալ ասին նոյն զարգիքի օգտին կանանց նախաձեռնութեամբ, կուրբի դահլիճում, արվեստի մի երեկոյթ: Ընդամենը մուտքը եղած է 1364 բ. 20 կօպէկ: Միւսը հասնում է մօտաւորապէս 364 բուրլու: Ծախսը հասնած՝ եկամուտից մնում է զուտ արդիւնը 1000 բ: Այդ բոլորի համար շնորհակալութեան արժանի են տ. տ. Ա. Մադաթեան, Ե. Ղուկասեան, Ս. Աղաբեան, և Ե. Կրասիլնիկեան, որոնք ոչինչ չէին խնայել այդ երեկոյթի աջակցութեան համար»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԱՆՑ ԱՌԵՏՐԱԿԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐԸ ՖՐԱՆՍԻԱՅ

Անցեալ տարվայ ընթացքում «Մշակի» մէջ տպագրված Պարզիցի գրված նամակներում մենք յիշեցինք, որ ֆրանսիական կանայք, որոնք անկախ կերպով առևտուրով են պարապում, պահանջում են, որ նրանց իրաւունք արվի տղամարդկանց հետ հաւասարապէս մասնակցել առևտրական դատարանների ընտրութիւններում: Եւ ճշմարիտ, ինչի չը պէտք է ունենան կանայք-առևտրականները նոյն իրաւունքները, ինչ որ ունեն արական սեռին պատկանող առևտրականները: Կինը կարող է խանութ ունենալ, կարող է հիւրանոցի տէր լինել, կին-վաճառականը կրէղիտ ունի բանակերում, փոխ է առնում փողեր, վճարումներ է անում, փոխանակագրեր է ստորագրում, ունի այլ և այլ առևտրական վճեր առևտրական դատարաններում, — բայց իրաւունք չունի մասնակցել առևտրական դատարանների համար ընտրվող պաշտօնականներին, դատարանների ընտրութիւններում: Դա, ի հարկէ, անարդարութիւն է և չօրհանում է առևտրական անձնաւորութեան ամենանշանաւոր նիւթական և բարոյական շահերը: Տղամարդիկ միայն իրաւունք ունենալով առևտրական դատարանների ընտրութիւններում մասնակցելու, կարող են կողմնապահ լինել այդ ընտրութիւնների մէջ, կարող են միշտ ընտրել այնպիսի դատարաններ, որոնք իրանք էլ կողմնապահ կերպով կը

վերաբերվեն դէպի կին-վաճառականների շահերը: Նրանց ունեցած դատական վճերում աղամարդկանց հետ Տղամարդիկ, նոյն իսկ այն պատճառով, որ կանայք հետզհետէ իրանց ձեռքն են գցում այլ և այլ ընդարձակ առևտրական գործեր, մրցման օյժից երկիւղ կրելով, միշտ կաշխատեն վնասել կին-վաճառականների շահերին և առևտրական դատարանի պաշտօնականների ընտրութեան գործում կաշխատեն ընտրել այնպիսի անձինք, որոնք ընդդէմ են իգական սեռի առևտրական գործունէութեան, ուրեմն կնոջ և աղամարդու վճերը քննելու ժամանակ միշտ կողմնապահ կը հանդիսանան, ամեն ջանք գործ դնելով պաշտպանել աղամարդկանց իրաւունքները:

Այդ է պատճառը, որ ֆրանսիացի կին-առևտրականները խնդրեց ներկայացրին ֆրանսիական պատգամաւորներին ժողովին՝ քննել այդ հարցը և ժողովը անցեալ տարի վճեց այդ հարցը կանանց օգտին:

Ապա, երբ անցեալ տարի, ամառ ժամանակ պատգամաւորներին ժողովում արդէն վճեւած այդ հարցը անցաւ սենատը և ենթարկվեց այդ բարձրագոյն ազգային ժողովի քննութեան, — սենատը չը վաւերացրեց պատգամաւորների ժողովի վճեւը և մերժեց առևտրով պարապող ֆրանսուհիներին՝ առևտրական դատարանների ընտրութիւններում մասնակցելու իրաւունքը:

Պարզիցի ցուցահանդէսի ժամանակ կայացած կանանց կօդգնում, ինչպէս մենք յիշեցինք մեր Պարզիցի նամակներում, կանայք միմայն բողոքեցին սենատի այդ անարդար վճիւր դէմ:

Այժմ պատգամաւորների ժողովը նորից ներկայացրեց սենատին քննութեանը նոյն օրինադիւր: Եւ, ինչպէս հաղորդում են ֆրանսիական լրագրիչները, սենատը ներքին յուզված են այդ հարցի արժեքով, քանի որ ֆրանսիայի հասարակաց կարծիքը հակված է կանանց իրաւունքի կողմը և հետզհետէ բազմանում են երկրի մէջ յիշեալ օրինադիւր վաւերացումը պահանջող հեղինակաւոր ձայներ:

Այժմ, ինչպէս հաղորդում է «Figaro» լրագրիչը, սենատը չուզեցաւ ընդաւրբաբար, կամ հասարակաց կարծիքի ճնշման տակ որ և է զիջում անել գեղեցիկ սեռին պատկանող վաճառականների արդարապէս պահանջներին, յանձնեց առևտրի միջոցով պահանջները: Նորից մասնաւոր նախագիծ կազմելը, նախապէս տեղեկանալով առևտրական բարձրագոյն դատարաններից, թէ ինչ է այդ դատարանների կարծիքը յուզվող խնդրի մասին:

ՓՈՔՐ-ԱՍԻԱՅԻ ԵՐԿԱՐՈՒՂԻՆԵՐԸ

Գերմանական վիլհելմ կայսրի կ. Պոլս գնալուց յետոյ, Փոքր-Ասիայում երկաթուղու գծեր անցկացնելու հարցը աւելի հաստատ հիւսիսի վրա դրվեց:

Թուրքաց այժմեան պետութեան այդ մասում երկաթուղիներ կառուցանելու իրաւունքը և գործը միանգամայն քերականացրին ձեռքն է անցել, և զուտ գերմանական է այն ընկերութիւնը, որը պէտք է երկաթուղու դիմ անցկացնէ Սկիւտարից մինչև Անգլի: Այդ դիմ անցկացնելու գլխաւոր պատրաստութիւնները տեսնված են, զլխաւոր կէտերը որոշված են, և այժմ գերմանական աղիցութիւնը այնքան մեծ է թիւրքիայի վրա, որ Բերլինում և նոյն իսկ Պոլսում համոզված են թէ թուրքաց կառավարութիւնը անկարող կը լինի նոր խոշնջոտներ յարուցանել, ինչպէս մինչև այժմ պատահել է:

Մտադրութիւն կայ, այդ գիծը վերջացնելուց յետոյ երկրորդական գծեր անցկացնել դէպի Սեծովի եզրերը, և ապա դէպի երկրի խորքերը, զլխաւորապէս ռազմագիտական նպատակներով:

Ի միջի այլոց սկզբունքով վճեւած է մի գիծ էլ անցկացնել մինչև Երզրում և նոյն իսկ մինչև Բաղդադ: Եւ այդպիսով նախ կ. Պոլսը կապված կը լինի Փոքր-Ասիայի և Հայաստանի կենտրոնների հետ, և երկրորդ՝ այդ երկրից բըր կենտրոններից, որոնք կ. Պոլսում առաջնակարգ դեր կը կատարեն Հարկաւոր է միթէ աւելացնել, որ երկաթուղու գծեր անցկացնելու հետ՝ գերմանական կառավարութիւնը կապում է և Փոքր-Ասիայում գերմանական կօշոնիսներ հաստատելու խնդիրը:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Լօնդօնից հեռագրում են, որ Անգլիան դորբեր է օւղարկում Կիպրոս կղզու վրա:

— «Siécle» լրագիրը հերքում է այն լուրը, իբր թէ ֆրանսիական միլիտարութեան մէջ փոփոխութիւն պիտի կատարվի Այս օրերս պիտի կայանայ միլիտարների ժողով, որին ներկայ կը գտնվի Նիցոյայից վերադարձած Տիրար:

— Վիլհելմ կայսրը տեղեկութիւն պահանջեց Եվրոպայի բժշկականից՝ իշխան Բիսմարկի առողջութեան մասին:

— Ֆրանսիական գործարանատէրերի մի խումբ զիտաւորութիւն ունի կազմակերպել ֆրանսիական արդիւնների ցուցահանդէսներ 1891 թւին Լօնդօնում, իսկ 1892 թւին Մոսկվայում:

— Ֆրանսիական լրագրիչները հերքում են նախագահ Կարնոյ հիւանդութեան մասին տարածված լուրերը:

— Ժիւլ Սիմօն հրատարակել է մի յօդուած պետութիւնների դիմաւորութիւն անհրաժեշտութեան մասին: Այդ յօդուածը մեծ աղմուկ է հանում և հեղինակը ստանում է բազմաթիւ համակրական նամակներ իր յայտնած մտքերի առիթով:

— Բիսմարկի առողջութիւնը լաւանում է:

— Սպանիայի մասնակ թագաւորը զեռ հիւանդ է: Մարթա-Թագուհին գրեթէ չէ հեռանում հիւանդի անկողնից: Սպանիայի սահմաններում նախազգուշացնող միջոցներ են ձեռք առնվում կարիստների շարժման դէմ:

— Կրակովի համալսարանը ղեկուցում է ներկայացրել աւստրիական ազգային լուսաւորութեան միլիտարութեան, ապացուցանելով Լվովի համալսարանում բժշկական բաժնի բանալու անհրաժեշտութիւնը:

— Եւրոպական լրագրիչները բազմաթիւ յօդուածներ են նուրիւթ թուրքաց դատավարութեանը Մոսաւ-Ելի դատի առիթով:

— Բելգրադից հեռագրում են, որ Նատալիա Թագուհին մտադիր է դիմել մի երկու պետութիւններին և բողոքել նրանց մօտ այն խտուրթիւնների դէմ, որ դրել է Միւսանը նախկին թագուհու և իր որդու յարաբերութիւնների վրա:

— Մի քանի ժամանակ լուրեր սկսեցին պրտուել, որ իբրեւ թէ Ֆրանց-Յովսէփ կայսրը մտադիր է դահից հրաժարվել: Այժմ վիլհելմայից հաղորդում են, որ այդ լուրերը անհիմն են:

— Մադրիդից գրում են, որ Սպանիայի մասնակ-Թագաւորի առողջութիւնը ընդհանրապէս այնքան վատ է, որ դժուար թէ նա կարող լինի երկար ապրել: Այդ հանգամանքը մի առանձին ոյժ է տալիս հանրապետական շարժումներին Սպանիայի մէջ:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Նորերումս այրված բելգիական թագաւորական Լեյկէն ամրոցի անուան հետ միացած են պատմական երկու նշանաւոր դէպքեր, այդ ամրոցից է, որ 1812 թւին Նապոլէօն I պատերազմ յայտնեց Ռուսաստանին, այդ ամրոցում է որ 1865 թւին վախճանվեց Լէօպոլդ I բելգիական թագաւորը:

Լուսնի վրա նկատվող մութ բծերը, որպէս յայտնի է, ամենքի վրա միատեսակ տպաւորութիւն չեն գործում: Ասիական արեւելքի համարեա բոլոր ազգերը լուսնի այդ բծերը նմանեցնում են փոքրիկ նապաստակի պատկերին: Չինացիները, որոնք առանձին ուշադրութեամբ հետազոտել են այդ նապաստակի պատկերը, մինչև անգամ դանդաղանում են, որ նապաստակը նստած է իր ետին թաթիւրի վրա և բրինձ ծծնում անցին մէջ: Սիամցիները, որոնց լուսնի այդ բծերը նապաստակի պատկերով չեն երևում, ենթադրում են, որ դա շատ կարելի է բրինձ ծծնող նապաստակ չէ, այլ մի տղամարդ է իր կնոջ հետ, որոնք աշխատում են բանջարանցում: Հիւսիս-ամերիկական նոդկացիները հակամիտ են տեսնել լուսնի վրա նապաստակ կամ մի այլ խոշոր կենդանի: Կենտրոնական Ամերիկայի հին արձանների վրա լուսնը նկարված է կփի կամ խեցեմորթի ձևով, որոնցից նապաստակը դուրս է թռչում: Հարաւորապէս Ամերիկայում ընդհանրապէս տեղական աղբաբնակութիւնը մինչև այժմ էլ հաւատացած է, որ լուսնի վրա նկատվող բծերը մարդկանց պատկերներ են: Հին ինկաներին մինչև անգամ յայտնի էր, որ միանգամ մի ջահիլ աղիկ սիրաւարկաց լուսնի վրա, թաւա նրա մօտ և ընկաւ նրա գիրկը և այն ժամանակից լուսնը չէ բաց թողնում նրան: Էսկիմոսները առանձին հայեացքներ ունեն լուսնի մասին: Նրանք պատմում են, որ լուսնը մի անգամ վաղից իր հարազատ քրոջ՝ արեգակի ետեւից՝ ուղեւալով դրկել և համարել նրան: Սակայն արեգակը բաւական սառնութեամբ վերաբերվող լուսնի

սիրայնութիւններին Տեսնելով որ լուսնը հասնում է իրան, արեգակը չուռ եկաւ և մութ քանց լուսնի երեսին, որի հետքերը մինչև այժմ էլ մնացել են բծերի նման: Հին գերմանացիների հակացողութեամբ, լուսնը յափշտակել է երկու երեքաներին, որոնք ջրով լի սափորը ուսին վերադառնում էին: Հօտանաւորների կարծիքով լուսնը զլխացաւ ունի: Երբ զլխացաւը դորեղանում է, նա ձեռքը դնում է զլխի վրա և դրանով ծածկում է մեղանից իր պաշտաւ դէմքը: Էսկիմոսները ընդհանրապէս կարծում են, որ լուսնը՝ երկնքի վրա երեք շաբաթ՝ դրօսնելուց յետոյ, պէտք է որ քաղցի, այդ պատճառով նա առանձնանում է իր սենեակում և լաւ կշտանում է, այնպէս որ յետոյ երկու շաբաթ շարունակ նկատելի կերպով չաղանում է:

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՄՍՍԱՅԻ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՑ

ՊԵՏԵՐՈՒԳ, 4 յունվարի Մոսկվայի զենեւալ-նահանգապետ անունով հրատարակած Բարձրագոյն հրովարտական ասված է. «Վերջ ընկելով նոր տարվայ մէջ, աղաչում եմ Աստուծոց, որ ապագայումս էլ անընդհատ կերպով ամենից ցանկացած և ամենքի համար փրկարար խաղաղութեան շրջանում՝ առաջ գնայ մեր սիրելի հայրենիքի ներքին ոյժերի զարգացման գործը»:

ՄԱԴՐԻԿ, 4 յունվարի: Լիսաբոնից ստացված տեղեկութիւններին նայելով, Կոթմբում այրել են անգլիական դրօշակը:

ՊԵՏԵՐՈՒԳ, 5 յունվարի: Մոսկուայի նահանգի աղեւակաւորութիւնը ամենահպատակ ուղերձով խնդրում է՝ աղեւակաւորութեանը իրաւունք տալ ընտրելու միջնակարգ դպրոցների համար հոգաբարձու և մասնաժողով նշանակելու՝ այդ հիմնարկութիւնների գոյութիւն ունեցող սիւսեմը քննելու համար Թագաւոր Կայսրը՝ ուղերձը քննելուց յետոյ՝ բարեհաճեց հրամայել, յայտնել Սոյնսկի աղեւակաւորութեանը, որ նա, այժմ էլ, գոյութիւն ունեցող կարգաւորութիւնների դրուութեամբ, կարող է հետեւել դպրոցական հիմնարկութիւնների ներքին կենսիկ իր պատուաւոր հոգաբարձուների միջոցով, և որ ժողովրդական լուսաւորութեան միլիտարութիւնը զբաղված է գիմնապետական կուրսը թիկնացնելու հարցով, այն չափով, ինչ չափով այդ կարելի կը լինի, առանց վնասելու հիմնաւոր կրթութեան գործին: Պաշտօնավոր դէյստփիւնի ստատսկի ուղեւորի Սիդորսկի նշանակված է Ս. Սինոդի աւագ-պրօկուրորի դիւանատան վերատեսուչ:

ԼԻՍԱՒՈՒՆ, 5 յունվարի: Պորտուգալիան ցանկանում է Աֆրիկայի գործերի պատճառով Անգլիայի հետ ունեցած տարաձայնութիւնները վրձաւ միջնորդ դատարանում:

ՎԻԵՆԱ, 5 յունվարի: Աստուրիայի և Խալիկայի դիպլոմատիական ներկայացուցիչները բողոք յայտնեցին այն բանի դէմ, որ Սօֆիայում մտաւորութիւն կայ հաստատելու 50/0 մաքսահարկ ներմուծվող ապրանքների համար:

ՎԻԵՆԱ, 5 յունվարի: Գերմանո-սերական կոնֆերանցիան, վիճելի հարցերից ամենակարեւորը՝ այն է լեզուների հարցը՝ վճեց: Վճեւած է, թոյլ տալ լեզուների գործածութիւնը՝ նայելով այս և այն տեղի պէտքերին:

ՊԵՏԵՐՈՒԳ, 6 յունվարի: Զօրք շտապ կերպով և աջողութեամբ զինաւորելու նպատակով ամեն միջոցներ ձեռք առնելու համար՝ Բարձրագոյն հրամայված է հիմնել երկու ժամանակաւոր յանձնաժողովներ, այն է. զլխաւոր կարգադրիչ յանձնաժողով, զինաւորական միլիտարի նախագահութեամբ, և գործադրող յանձնաժողով, զենեւալ-ֆելդցեյթմէյստերի օգնականի նախագահութեամբ: Գլխաւոր կարգադրիչ յանձնաժողովից է կախված թոյլ տալ զանազան միջոցների գործադրութիւնը՝ թէ զօրքը զինաւորելու և թէ նըշանակած փողերը ծախսելու վերաբերմամբ: Դրա հետ միասին տրվում է նրան այդ մասին առանձին լրագրութիւն, գործադրող յանձնաժողովի պարտաւորութիւնն է անմիջապէս առաջ տանելու սպառազինութեան գործը: Այսօր սովորական չուրով տեղի ունեցաւ ջրօրհնէքի հանդէսը, որին ներկայ էին Թագաւոր Կայսրը և Թագուհի: Կայսրուհին Հանդէսին ներկայ էին նոյնպէս և Էդիլբուրգեան դուքսը և զբօսահիւս Այսօր փակվեց տեխնիկական և արհեստագիտական կրթութեան ասպարիդի վրա գործողների ժողովը: Նախագահում էր ժողովրդական լուսաւորութեան միլիտարը:

საბჭო, 6 კონსტანტინე პოლკოვნიკი ანუ ბრძოლისათვის

საბჭო, 6 კონსტანტინე პოლკოვნიკი ანუ ბრძოლისათვის

საბჭო, 6 კონსტანტინე პოლკოვნიკი ანუ ბრძოლისათვის

საბჭო, 6 კონსტანტინე პოლკოვნიკი ანუ ბრძოლისათვის

საბჭო, 6 კონსტანტინე პოლკოვნიკი ანუ ბრძოლისათვის

საბჭო, 6 კონსტანტინე პოლკოვნიკი ანუ ბრძოლისათვის

საბჭო, 6 კონსტანტინე პოლკოვნიკი ანუ ბრძოლისათვის

საბჭო, 6 კონსტანტინე პოლკოვნიკი ანუ ბრძოლისათვის

საბჭო, 6 კონსტანტინე პოლკოვნიკი ანუ ბრძოლისათვის

Table with 2 columns: Item description and Price/Value. Includes items like 'საბჭო', 'საბჭო', 'საბჭო'.

საბჭო, 6 კონსტანტინე პოლკოვნიკი ანუ ბრძოლისათვის

საბჭო, 6 კონსტანტინე პოლკოვნიკი ანუ ბრძოლისათვის

ტიფლისკი ლისტოკი

საბჭო, 6 კონსტანტინე პოლკოვნიკი ანუ ბრძოლისათვის

„ТИФЛИССКИЙ ЛИСТОКЪ“

на 1890 одѣ. Газета не измѣняя своего направления, и въ будущемъ году будетъ издаваться ежедневно...

Table with 2 columns: Subscription rates and terms. Includes 'ПОДПИСНАЯ ЦѢНА'.

საბჭო, 6 კონსტანტინე პოლკოვნიკი ანუ ბრძოლისათვის

საბჭო, 6 კონსტანტინე პოლკოვნიკი ანუ ბრძოლისათვის

ОТКРЫТА ПОДПИСКА

На ежедневную литературно-политическую газету

საბჭო, 6 კონსტანტინე პოლკოვნიკი ანუ ბრძოლისათვის

საბჭო, 6 კონსტანტინე პოლკოვნიკი ანუ ბრძოლისათვის

საბჭო, 6 კონსტანტინე პოლკოვნიკი ანუ ბრძოლისათვის

საბჭო, 6 კონსტანტინე პოლკოვნიკი ანუ ბრძოლისათვის

საბჭო, 6 კონსტანტინე პოლკოვნიკი ანუ ბრძოლისათვის